

7. Tiersma P. Some Myths About Legal Language. Legal Studies Paper No. 2005-26, 2008. Loyola Law School, <http://ssrn.com/abstract=845928>
8. Black's Law Dictionary. Thomson Reuters. Tenth edition. 2014. ISBN:978-0-314-61300-4. 2018 p.
9. Bryan A. Garner, Garner's Dictionary of Legal Usage Third edition 2011. Oxford University Press. 1121 p.
10. Rothwell W. Arrivals and departures: The adoption of French terminology into Middle English. 1998. English Studies 79. 144–165. 10.1080/00138389808599121 Search in Google Scholar
11. Rothwell W. The role of French in thirteenth-century England. In 58 Bulletin, 1975. John Rylands Library, 445–466. 10.7227/BJRL.58.2.8 Search in Google Scholar
12. Woodbine G. The language of English law. 1943. Speculum 18. 395. 10.2307/2853661 Search in Google Scholar
13. Plucknett T. A concise history of the common law, 5th ed. Boston: Little, Brown and Co. 1956. https://oll-resources.s3.us-east-2.amazonaws.com/oll3/store/titles/2458/Plucknett_1578_EBk_v7.0.pdf
14. Coulthard M., Johnson A., and Wright D. An Introduction to Forensic Linguistics: Language in Evidence (Second Edition). London: Routledge. 2017. https://pasca.uns.ac.id/s3linguistik/wp-content/uploads/sites/44/2016/10/Malcolm_Coulthard__Alison_Johnson.pdf

УДК 811.111'37'42

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.2.46>

АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

ACADEMIC WRITING FOR STUDENTS OF LEGAL SPECIALITIES

Томчаковська Ю.О.,

orcid.org/0000-0003-0117-2704

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов*

Національного університету «Одеська юридична академія»

Строченко Л.В.,

<https://orcid.org/0000-0003-3619-3484>

*доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри іноземних мов*

Національного університету «Одеська юридична академія»

Томчаковський О.Г.,

<https://orcid.org/0000-0001-6586-8095>

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики*

Національного університету «Одеська юридична академія»

Тупікова Т.В.,

<https://orcid.org/0000-0002-1894-8284>

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

Статтю присвячено розгляду структури, мети, завдань та змістового наповнення навчальної дисципліни «Академічне письмо» для здобувачів вищої освіти юридичних спеціальностей на матеріалі робочих програм для аспірантів Національного університету «Одеська юридична академія». Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право» передбачає три обов'язкові освітні компоненти, пов'язані із академічним письмом, а саме: «Академічне писемне мовлення», «Аудіювання і професійне мовлення» та «Аналіз наукового/професійного тексту». На першому етапі здобувачі вищої освіти знайомляться з основами академічного письма англійською мовою у цілому та з правилами оформлення і побудови окремих елементів наукового та професійного текстів. Другий етап передбачає вдосконалення різних форм усної мовленнєвої діяльності аспірантів, зокрема, публічний виступ, презентація наукового дослідження, дискусія, переговори. Мета відповідної навчальної дисципліни – сформувати мовні компетентності достатні для ефективної усної комунікації іноземною мовою у галузі наукової та професійної діяльності. Третій зазначений етап формує

необхідний теоретичний і практичний базис знань з англійської мови як засобу комунікації у науково-професійному середовищі, що передбачає читання літератури за фахом у режимах пошуково-інформативного, переглядового та аналітичного читання. Дисципліна синтезує знання фахових і мовних дисциплін та спрямована на ідентифікацію видів професійних текстів, аналіз та інтерпретування текстової інформації з англомовних джерел для виконання професійних завдань. Перспективу цього дослідження вбачаємо у порівнянні структури та наповнення дисциплін, пов'язаних із академічним письмом, у провідних європейських та американських вищих навчальних закладах.

Ключові слова: академічне письмо, аналіз наукового тексту, компетентності, професійне мовлення.

The article is devoted to consideration of the structure, purpose, tasks and content of the academic discipline "Academic writing" for students of higher education in legal specialties based on the programs for postgraduate students of the National University "Odesa Law Academy". The educational-scientific training program for higher education applicants for the degree of Doctor of Philosophy in the speciality 293 "International Law" provides three mandatory educational components related to academic writing, namely: "Academic written communication", "Listening and professional speaking" and "Analysis of a scientific/professional text". At the first stage, post-graduate students get acquainted with the basics of academic writing in English in general and with the rules of design and construction of individual elements of scientific and professional texts. The second stage involves improvement of various forms of oral speech activity of post-graduate students, in particular, public speech, presentation of scientific research, discussion, negotiations. The purpose of the relevant academic discipline is to form linguistic competences sufficient for effective oral communication in a foreign language in the field of scientific and professional activities. The third specified stage forms the necessary theoretical and practical basis of knowledge of the English language as a means of communication in a scientific and professional environment, which involves reading professional literature in search-informative, reviewing and analytical reading modes. The discipline synthesizes knowledge of professional and language disciplines and is aimed at identifying types of professional texts, analyzing and interpreting textual information from English sources for the performance of professional tasks. The perspective of this research can be seen in the comparison of the structure and content of disciplines related to academic writing in leading European and American higher educational institutions.

Key words: academic writing, analysis of scientific text, competences, professional speech.

Постановка проблеми. Академічне письмо – це традиційний вид компетенції, який є особливо актуальним в умовах стрімкого розвитку інформаційних процесів, міжнародних обмінів, академічних контактів, і який широко представлений у світовому освітньому та науковому співтоваристві. Академічне письмо є на сьогоднішній день базовою мовною компетенцією успішного навчання у вищому навчальному закладі, що дозволяє читати, розуміти, структурувати та формувати свої власні наукові тексти.

Загальний тренд запровадження програми університетів курсу з академічного письма досить зрозумілий: кількість інформації у суспільстві стала настільки великою, що здобувачам освіти необхідна допомога у її структуруванні, аналізі, а також у створенні власних наукових доробків.

Дисципліна «Академічне письмо» (*Academic Writing*) давно існує в західних університетах, і її метою є формування академічних навичок (*academic skills*), що становлять основу академічної грамотності (*academic literacy*). Прикметник «*academic*» тут означає все, що пов'язане з навчанням та освітою, наприклад, *academic year*, *academic success*, *academic achievements*, *academic competence* та ін. Включення цієї освітньої компоненти в освітні програми різних рівнів в українських закладах вищої освіти робить нашу розвідку своєчасною та актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття, яке незмінно асоціюється зі сферою академічного письма – академічна грамотність. Цей збірний термін поєднує металінгвістичні компе-

тенції, що є умовою розвитку компетенції науково-дослідного письма. Дослідники визначають академічну грамотність як здатність до ефективної комунікації у сучасному академічному співтоваристві. Сюди входять навички міжкультурної комунікації з приводу професійно-орієнтованих текстів англійською як мовою міжнародного спілкування, навички критичного мислення та здатність до самоосвіти [1; 2].

Крім умінь «правильного» читання та письма, підкреслюється важливість розвитку певного способу мислення, придатного для даного культурного середовища. У структурі академічної грамотності таким чином виділяються такі складові:

- вузько-дисциплінарні вміння (цитування, створення текстів професійних жанрів);
- міждисциплінарні вміння (читання, письмо мова мова, усне мовлення, сприйняття мови на слух);
- знання про цінності академічного дискурсу різних жанрів;
- критичне мислення;
- здатність до самоосвіти;
- мотивація;
- рефлексія [3].

Освоєння засадами академічного письма відбувається у декілька етапів. На першому етапі здійснюється формування ключових компетенцій з метою деконструкції та реконструкції дискурсу дисципліни, на входження до якого претендує здобувач освіти. На другому етапі відбувається вироблення «авторського стилю» і формування «авторської ідентичності» у тому дискурсивному

співтоваристві, частиною якого має намір стати здобувач освіти. І на третьому етапі відбувається набуття критичної компетенції, що дозволяє продукувати власні нові ідеї в межах певної академічної спільноти [4].

Цілком очевидно, що дисципліна «*Academic Writing*» відрізняється від інших університетських дисциплін, завдання яких полягає насамперед у передачі системи знань. На відміну від таких предметно-орієнтованих дисциплін, дисципліна «*Academic Writing*» є діяльнісно-орієнтованою, оскільки має на меті формування компетенцій.

Постановка завдання. *Мета статті* полягає у дослідженні структури, мети і завдань навчальної дисципліни «Академічне письмо» для здобувачів вищої освіти юридичних спеціальностей на матеріалі робочих програм для аспірантів Національного університету «Одеська юридична академія».

Виклад основного матеріалу. Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право» передбачає три обов'язкові освітні компоненти, пов'язані із академічним письмом, а саме: «Академічне писемне мовлення», «Аудіювання і професійне мовлення» та «Аналіз наукового/професійного тексту» [5; 6; 7].

Метою першої з них є формування мовних компетентностей, достатніх для здійснення письмової комунікації англійською мовою з високим рівнем техніки, логічності та грамотності мовлення для вирішення різноманітних фахових завдань, як під час подальшого навчання, так і у майбутній науковій/професійній діяльності.

В межах дисципліни «Академічне писемне мовлення» передбачено вивчення наступних тем:

- Загальні характеристики та види англомовного академічного письма (General features and types of English academic writing);
- Критичне мислення, читання, письмо (Critical Thinking, Reading, and Writing);
- Лінгвальні засоби перефразування (Lingual means of paraphrasing);
- Резюме в академічному письмі (Summarising in academic writing);
- Оформлення цитування та посилань (Quotations and references);
- Мовні особливості структурних частин академічного тексту (вступ) (Lingual peculiarities of structural parts of an academic texts (introduction));
- Мовні особливості структурних частин академічного тексту (висновки) (Lingual peculiarities of structural parts of an academic texts conclusion);

– Мовні особливості академічного письма: аргументація та обговорення (Lingual peculiarities of academic writing: argument and discussion);

– Мовні особливості академічного письма: зв'язність (Lingual peculiarities of academic writing: cohesion);

– Мовні особливості академічного письма: порівняння та приклади (Lingual peculiarities of academic writing: comparison and examples);

– Мовні особливості академічного письма: дефініції та узагальнення (Lingual peculiarities of academic writing: definitions and generalization);

– Стилїстичні особливості академічного письма (Stylistic peculiarities of academic writing);

– Лексико-синтаксичні особливості анотацій (Lexico-syntactical peculiarities of abstracts);

– Лексико-синтаксичні особливості наукової статті (Lexico-syntactical peculiarities of a scientific article).

Традиційно академічні жанри поділяються на первинні та вторинні. До первинних належать наукова стаття, академічна рецензія, монографія, дисертація, до вторинних – інструкція, тези, автореферат, спеціалізована енциклопедична стаття, наукова дискусія, опис наукового проекту. Жанри академічного листа мають низку особливостей:

- проста структура (вступ, основна частина, висновок);
- цитування та посилання на роботи інших авторів;
- усвідомлення майбутньої аудиторії;
- ясність та точність висловлювань;
- дотримання правил пунктуації, граматики та орфографії.

Отже, на першому етапі здобувачі вищої освіти знайомляться з основами академічного письма англійською мовою у цілому та з правилами оформлення і побудови окремих елементів наукового тексту.

Другий етап «Аудіювання і професійне мовлення» передбачає вдосконалення різних форм усної мовленнєвої діяльності (публічний виступ, презентація наукового дослідження, дискусія, переговори). Мета цієї навчальної дисципліни – сформувати мовні компетентності достатні для ефективної усної комунікації іноземною мовою у галузі наукової та професійної діяльності. У межах цієї дисципліни вивчаються такі теми:

- Загальна характеристика усних різновидів академічного мовлення: мовні засоби, техніки та стратегії / General characteristics of oral varieties of academic speech: linguistic means, techniques and strategies;

– Складання конспекту (лекція, конференція): 1. Загальноприйняті скорочення у конспектуванні. 2. Оформлення короткого змісту. 3. Техніка розуміння фахового тексту на слух / Synopsis (lecture, conference): 1. Generally accepted abbreviations in note-taking 2. Designing a summary. 3. The technique of listening comprehension;

– Презентація дослідження: Мовні засоби ведення презентації (вставні слова, речення та словосполучення) / Research presentation: Linguistic means of conducting a presentation (interjections, sentences and phrases);

– Наукова дискусія: 1. Стратегії розуміння англomовного фахового мовлення. 2. Мовні засоби аргументації / Scientific discussion: 1. Strategies for understanding English professional speech. 2. Linguistic means of argumentation;

– Доповідь: 1. Мовні засоби структурування доповіді. 2. Мовно-емоційні засоби приваблення уваги аудиторії / Report: 1. Linguistic means of structuring the report. 2. Linguistic and emotional means of attracting the attention of the audience;

– Судове засідання: 1. Мовний аспект судової промови (лексика і термінологія). 2. Мовні засоби доведення та відстоювання своєї точки зору (усталені вирази, кліше) / Trial: 1. Linguistic aspect of court speech (vocabulary and terminology). 2. Linguistic means of proving and defending one's point of view (established expressions, clichés).

Таким чином, на другому етапі здобувачі вищої освіти знайомляться із необхідними техніками і прийомами для ефективної усної комунікації іноземною мовою у галузі наукової та професійної діяльності.

Останній, третій етап «Аналіз наукового/професійного тексту» має на меті формування у здобувачів іншомовних компетентностей, достатніх для здійснення комунікації англійською мовою з високим рівнем техніки, логічності та грамотності мовлення для вирішення різноманітних фахових завдань, як під час подальшого навчання, так і у майбутній науковій/професійній діяльності. Навчальна дисципліна формує необхідний теоретичний і практичний базис знань з англійської мови як засобу комунікації у науково-професійному середовищі (читання літератури за фахом у режимах пошуково-інформативного, переглядового та аналітичного читання). Дисципліна синтезує знання фахових і мовних дисциплін та спрямована на ідентифікацію видів професійних текстів, аналіз та інтерпретування текстової інформації з англomовних джерел для виконання професійних завдань. У її межах передбачено розгляд наступних тем:

– Загальна характеристика наукового функціонального стилю / General characteristics of scientific functional style;

– Засади аналізу наукового тексту: композиційні, лексичні, синтаксичні особливості / Principles of scientific text analysis: compositional, lexical, syntactic features;

– Контракт. Пошуково-інформативне, переглядове та аналітичне читання. Мовно-термінологічне опрацювання. Переклад / Contract. Search-informative, review and analytical reading. Linguistic and terminological processing. Translation;

– Наукова (науково-популярна) стаття. Пошуково-інформативне, переглядове та аналітичне читання. Мовно-термінологічне опрацювання. Текстуальне і структурне оформлення. Переклад і редагування / Scientific (popular scientific) article. Search-informative, review and analytical reading. Linguistic and terminological processing. Textual and structural design. Translation and editing;

– Нормативно-правовий акт. Пошуково-інформативне, переглядове та аналітичне читання. Мовно-термінологічне опрацювання. Текстуальне і структурне оформлення. Переклад / Legal act. Search-informative, review and analytical reading. Linguistic and terminological processing. Textual and structural design. Translation.

Таким чином, третій етап в межах комплексного вивчення академічного письма передбачає роботу з аналізом наукового та професійного текстів юридичної спрямованості, який спирається на основні засади текстової лінгвістики.

Висновки. У статті розглянуто структуру, мету і завдання навчальної дисципліни «Академічне письмо» для здобувачів вищої освіти юридичних спеціальностей на матеріалі робочих програм для аспірантів Національного університету «Одеська юридична академія». Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право» передбачає три обов'язкові освітні компоненти, пов'язані із академічним письмом, а саме: «Академічне писемне мовлення», «Аудіювання і професійне мовлення» та «Аналіз наукового/професійного тексту». На першому етапі здобувачі вищої освіти знайомляться з основами академічного письма англійською мовою у цілому та з правилами оформлення і побудови окремих елементів наукового тексту. Другий етап передбачає вдосконалення різних форм усної мовленевої діяльності (публічний виступ, презентація

наукового дослідження, дискусія, переговори). Мета цієї навчальної дисципліни – сформувати мовні компетентності достатні для ефективної усної комунікації іноземною мовою у галузі наукової та професійної діяльності. Третій етап формує необхідний теоретичний і практичний базис знань з англійської мови як засобу комунікації у науково-професійному середовищі (читання літератури за фахом у режимах пошуково-інформативного, переглядового та аналітичного

читання). Дисципліна синтезує знання фахових і мовних дисциплін та спрямована на ідентифікацію видів професійних текстів, аналіз та інтерпретування текстової інформації з англійської мови джерел для виконання професійних завдань.

Перспективу цього дослідження вбачаємо у порівнянні структури та наповнення дисциплін, пов'язаних із академічним письмом, у провідних європейських та американських вищих навчальних закладах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козолуп М., Комар Р. Навчання академічного письма у вищій школі : теоретико-методологічні засади. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Том 2, № 29 (2020). С. 220–225. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/29.209471>
2. Серебрянська І. «Основи академічного письма» в закладах вищої освіти: міждисциплінарне спрямування. *Educological discourse*, 2021, № 1 (32). С. 87–100.
3. Vorenberg A. *Strategies and techniques for teaching legal analysis and writing*. New York: Wolters Kluwer, 2012. 49 p.
4. Bruce I. *Theory and Concepts of English for Academic Purposes*. Palgrave Macmillan, 2011. 227 p.
5. «Академічне писемне мовлення»: робоча програма навчальної дисципліни / Укладачі: Томчаковська Ю.О., Строченко Л.В. Одеса: НУ ОЮА, 2022. 10 с.
6. «Аудіювання і професійне мовлення»: робоча програма навчальної дисципліни / Укладачі: Томчаковська Ю.О., Строченко Л.В. Одеса: НУ ОЮА, 2022. 10 с.
7. «Аналіз наукового/професійного тексту»: робоча програма навчальної дисципліни / Укладачі: Томчаковська Ю.О., Строченко Л.В. Одеса: НУ ОЮА, 2022. 10 с.